

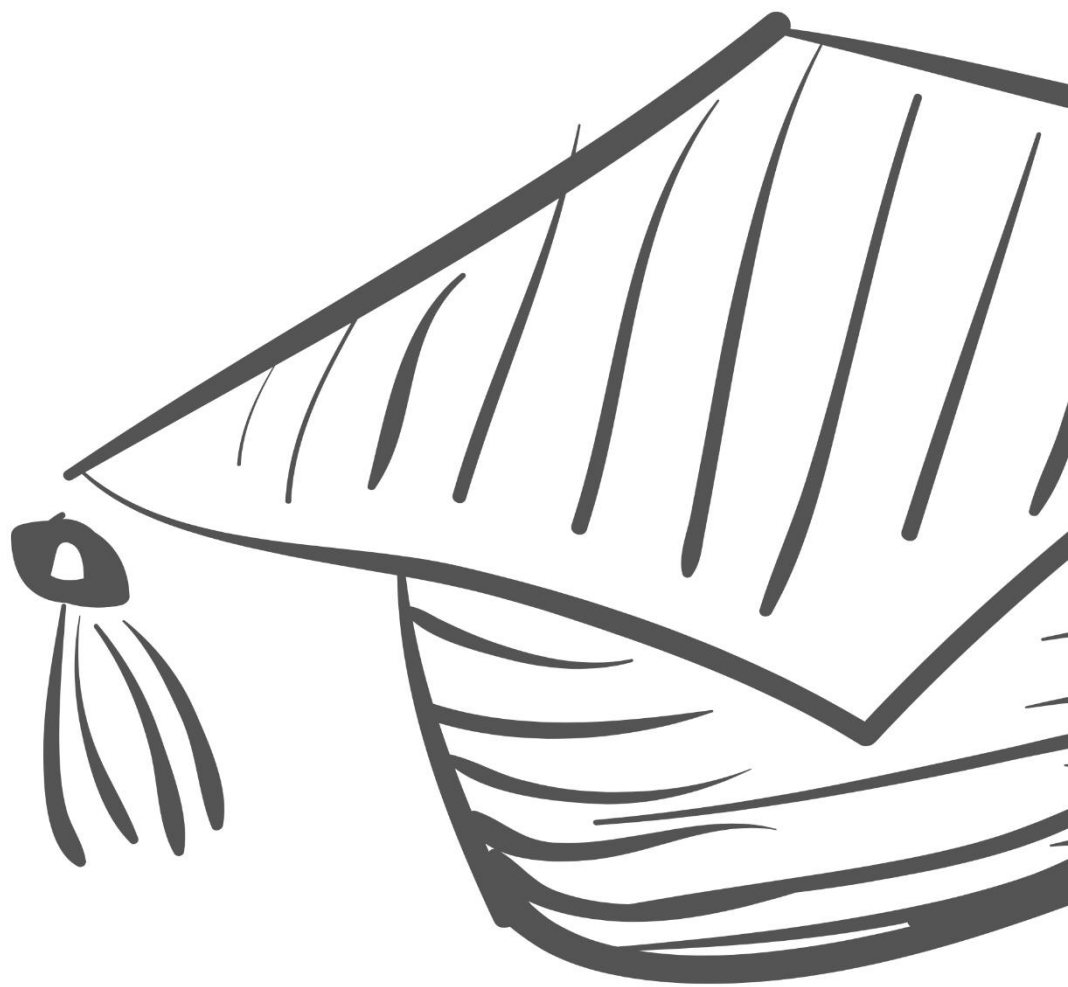
WORLDWIDE

Re:college

Re:college

Tendenciák a kollégiumépítészetben, kísérlet a tanulságok összegzésére egy mintaprojekt kapcsán

KNÁB András Benedek

Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar, Építészmérnök
BSC képzés, 3. évfolyam

JÁROMI Irén

Mestertanár

Prof. Dr. KISS Gyula habil DLA

Egyetemi tanár

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalom

Tartalomjegyzék	3
ABSZTRAKT	4
Motiváció.....	4
Célkitűzések.....	4
Kutatás	5
Konklúzió	7
1.) Nemzetközi példák tanulmányozása	7
2.) Következtetések a nemzetközi példák alapján.....	22
3.) Pannonhalmi Bencés Gimnázium górcső alá vétele	24
Jelenkori értékek és problémarendszerek	25
Pannonhalmi Bencés Gimnázium működése	25
4.) Interjúk, fókuszcsoportos beszélgetések	27
Egyeztetés Intézményfenntartóval.....	27
Egyeztetés Iskolavezetéssel.....	27
Egyeztetés diákokkal	28
5.) Adaptív tervezés, program	34
összegzés	44
forrásjegyzék	44

ABSZTRAKT

Milyen motivációk mentén lehet és kell ma egy kollégium tervezési programját meghatározni? Fontosnak ítélt nemzetközi példák tanulmányozásából leszűrhetők-e olyan ismérvek, melyek aztán egy hazai programszerkesztésben iránymutatóak tudnak lenni? A mű megkísérel egy konkrét hazai helyszínen egy határozott elvárásrendszernek való megfelelés mellett ezen fontosnak ítélt általános nemzetközi tapasztalatokat is, mint friss inputot bevinni a tervezés előkészítésébe.

Motiváció

Ahogy az idők változnak, úgy alakulnak folyamatosan az igényeink, elvárásaink épületeinkkel szemben. Nincs ez másképp a kollégiumoknál sem. A kérdés azonban egy diákszállás esetében rendkívül összetett, hiszen egy egyszerű szállásfunkció mellett tekintettel kell lenni az adott iskola működésére, a diákok valódi közösséggé formálására, és a lelki fejlődésükre: ideértve a közösségekben rejlő kiaknázzható energiákat, nem utolsósorban a közösségi tervezés lehetséges mozzanatait is. Én magam is voltam és szeretnék is részese lenni ilyen társadalmisított mozzanatoknak.

Célkitűzések

- 1.) Általam, társaim, és a konzultáló tanáraink által fontosnak ítélt nemzetközi példák tanulmányozása
- 2.) Az így megvizsgált ismeretanyag rendszerezése, megcélózva általánosítható tanulságok megállapítását
- 3.) Egy konkrét hazai oktatási centrum (Pannonhalmi Bencés Gimnázium) górcső alá vétele, mely eredménye egy új kollégium építési ideáljának felszínre hozása
- 4.) Interjúk, fókuszcsoportos beszélgetések eszközével kísérlet egy tervezési program közösségi megfogalmazására
- 5.) Az ebből leszűrt programelemek és a korábbi nemzetközi vizsgálatok egyfajta transzformációja útján nyert elvárásszint egyesítésének kísérlete, mely végeredmény egy kvázi új, az adott helyre pozicionált tervezési program. Ennek közreadásával kívánom zárni dolgozatomat.

Kutatás

A kutatás első lépése a korszerű és irányadó tervezési tendenciák felkutatása és bemutatása, amelyek ma egy kollégiumi épület tervezésénél, újragondolásánál kiemelt szerepet játszanak. Felgyorsult világunkban az igények is gyorsan alakulnak, érdemes csak a digitális fejlődést alapul venni. Az évszázad elején még érintőlegesen került csak szóba egy-egy diákintézménynél a digitális technológia alkalmazása a mindennapokban, ma már azonban elsődleges szempont, hogy a diákok, hallgatók ezen eszközök segítségével tudják elsajátítani a mindennapokban a szükséges tudásösszességet. Azonban, annak ellenére, hogy a tervezési szempontoknál a hangsúlyok időről időre eltolódnak, fontos, hogy a tervezett kollégium sok éven, évtizeden keresztül a diákok érdekeit szolgálja, akadályoztatásuk nélkül. Ebben áll a mai kortárs, sikeres kollégiumépítészet.

A kutatás során első körben egyetemi intézmények, kollégiumok kerültek látótérbe. Ennek oka, hogy az egyetemi diákszálások előremutatóbbak középiskolai társaiknál. Az alapigények azonban mindkét csoport esetében azonosak: szálláshely és nyugodt tanulmányi körülmények megléte, rekreációs tevékenységeknek otthont adó terek, közösségi terek kialakítása. Ezek mellett azonban fontos kihangsúlyoznunk a markáns különbségeket is. Míg a középiskolai kollégiumoknál egy rendszerezett, állandó napirend van érvényben, az egyetemistáknál ez összeegyeztethetetlen az egyedi tanrend, különböző oktatási formák

miatt. A középiskolákban továbbá sokkal nagyobb kontroll alatt kell lennie a diákságnak, míg az egyetemi kollégiumoknak szabadon biztosítania kell a kibontakozás szabadságát, természetesen értelemszerű keretek között. Vitatható azonban, hogy mennyire lehet különbséget tenni a két kollégiumtípus kapcsán a személyes tér, a magánszféra kérdésében. Ez egyéni mérlegelési szempont, azonban az érezhető, hogy míg a középiskolákban a nagyobb létszámú szobák is megengedhetőek közösségépítési szempontokat alapul véve, addig az egyetemi kollégiumoknál az elmélyült munka és a pihenés különösen nyugodt körülményeket kíván. Az **1. ábrán** bemutatásra kerülnek azok a szempontok, amelyek a két

1. ábra

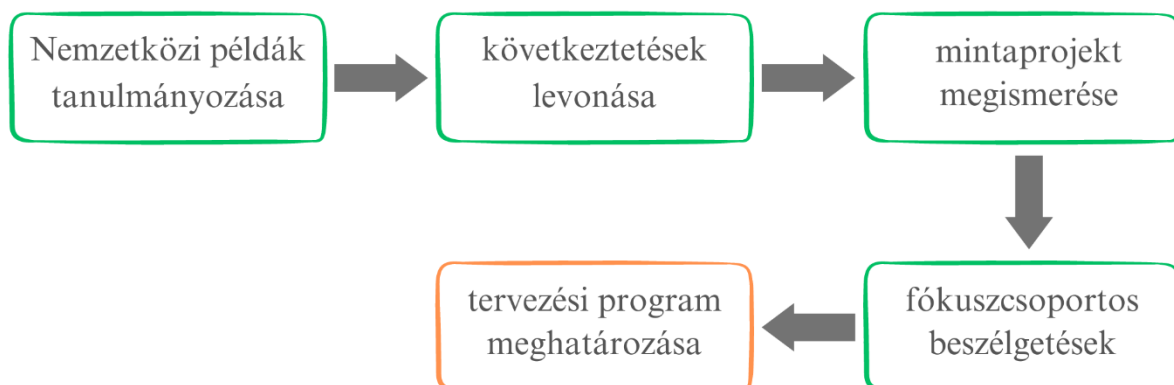
kollégiumtípus közötti különbségeket taglalják.

Amellett, hogy felsőoktatásból hozott példák kerülnek első körben említésre, fontos megemlítenünk, hogy középiskolai társaik nem leredukált, csökkentett igény szintű intézmények. A különbségek ellenére nem szabad minőségi elvárásban különbözni egy egyetemi és egy középiskolai diákokon esetében. A felsőoktatásból hozott példákat nem redukció, hanem transzformációval kell adaptálni középiskolai környezetbe.

A téma fontosságának érzékeltetésének legbefogadhatóbb módja egy mintaprojekt prezentálása. Ezáltal a kutatás részét képezi, hogy a Pannonhalmi Bencés Gimnázium érték- és problémarendszerét alapul véve bemutatásra kerülhessen egy megismerési, felmérési és tervezési folyamat, amely során olyan alakító tényezők, módszerek, szempontrendszerek alakíthatóak ki, amelyek a mintaprojekt alakításán túl általánosságban véve alkalmazhatók diákszallások tervezésénél.

A mintaprojekt választása során szerepet játszott, hogy egy olyan intézmény problémarendszere kerüljön feltárára, amely egy általános szempontrendszer mellett olyan egyedi tényezők bemutatására is alkalmas legyen, mint például egy, az ország szempontjából kiemelt jelentőségű történelmi helyszín közvetlen szomszédsága, a világörökségi helyszínnel járó akadályoztatások, illetve a nehéz terepi adottságok.

A téma kutatása során a szakirodalom mellett intézményfenntartói, intézményvezetői, tanulói konzultáció segítette a később tárgyalt szempontrendszerek kialakítását. Ezzel a 360 fokos értékelési módszerrel egy teljesebb képet kaphatunk a mai kor igényeiről, illetve egy épület használhatóságáról. A kutatás folyamata a célkitűzéseket alapul véve a **2. ábrán** látható.

2. ábra

Konklúzió

Vajon elképzelhető-e, hogy világunk gyors változása mellett olyan edukációs épületeket tudjunk létrehozni, amelyek öt, tíz, vagy még több éven keresztül korszerű módon helyt tudjanak állni a mindennapokban? Ahol a funkcionalitás és az építőművészet változatos kifejezőeszközei harmonikus együttműködésben fedezhetőek fel? Nehéz feladat, de megéri vele foglalkozni, mivel minden, a hallgatók, diákok tanulmányi és emberi előrehaladását segítő infrastrukturális elem befektetés a jövő nemzedékébe. Egy fiatal, aki a középiskolában vagy az egyetemen életében először kap lehetőséget a világ tágabb értelemben vett megismerésére, igényes környezete esztétikai érzékének fejlődésére is hatással lehet. A dolgozat ezt a célt szeretné bemutatni, hogy az elengedhetetlen, kiemelt fontosságú és jól átgondolt funkciómegosztás mellett olyan esztétikai, építészeti igényeket is érdemes megmutatni épületeinken keresztül, amelyek időtállóak és a következő nemzedék épülésére szolgálhatnak.

1.) NEMZETKÖZI PÉLDÁK TANULMÁNYOZÁSA

Az előképek nagy segítségünkre lehetnek, hogy egy-egy bevált, vagy éppen nem jól működő példán keresztül megértsük a már létező és működő kollégiumok problémarendszereit. Ezek alapján jól látszódik, hogy intézmény és intézmény között hatalmas különbségek lehetnek. Emiatt nehéz egyértelmű következtetéseket levonni a hazai és nemzetközi példák alapján, mégis a diverzitás jó alapot teremt arra, hogy több szempontból is megvizsgáljuk egy-egy diákotthon működését.

Külföldi intézmények esetében, jellemzően országok között is színvonalbeli eltéréseket tapasztalhatunk, de ez igaz a tulajdoni jogviszonyt illetően is: a magánkézben lévő intézmények néha hihetetlen mennyiségű és minőségű szolgáltatásokat képesek nyújtani. A következőkben több külföldi példán keresztül kerülnek bemutatásra olyan kollégium- és térszervezési szempontok, amelyek alapvetően befolyásolják a mindennapokat, a közösség életét a diákotthonokban.

OXFORD COLLEGES

Oxfordhoz számos College tartozik. A világ egyik vezető egyetemének ezen intézményei kiváló módon ötvözik a **tradíciót** és a **modern** elveket.

3. ábra

Az Egyesült

Királyságnak régi időkre visszanyúló egyetemi kultúrája van, és ez a mai napig is folyamatosan kitart. A diákok büszkék, hogy a tradíciók részeseivé válhatnak, ezáltal tovább éltetik a hagyományokat.

4. ábra

5. ábra

A diákszallások a **hagyományos** tereken túl **modern, alakítható** közösségi terekkel is rendelkeznek. Fontos szempont itt a bútorok **mobilitása**, hogy az hallgatók éppen aktuális igényüknek megfelelően **tudják alakítani** a teret.

6. ábra

A hallgatók nem csak az adott College-on belül tartanak össze, intézmények közötti kapcsolattartásról is beszélünk. Ez a tényező nagyban erősíti a közösségi terek létjogosultságát. Nyilvánvalóvá válik, hogy szükségünk van személyesebb és nyíltabb közösségi terekre a kollégiumban

7. ábra

A hagyományos berendezkedés mellett nem szokatlan, ha egyes berendezésnek, több funkciót tulajdonítunk, így megeshet például, hogy valaki éppen az ablakban szeretne olvasni vagy tanulni. Ez is az otthonosság érzetének egyik ismérve lehet.

8. ábra

Az egyetemi **tradíciók** nem évülnek el, azok mind a mindennapi életben, mind a **rekreációs tevékenységekben** visszaköszönnek. Fontos, hogy ennek teret adjunk új épületünkben.

9. ábra

A College-ok jellemzői, hogy a hallgatók **segítséget** kapnak, ha lemaradásra kerülnek tanulmányaiban. Ez része minden College életének. A kollégiumi díj ilyen értelemben egy befektetés: tanulmányi nehézségek esetén a hallgató nem marad egyedül a problémájával.

Vannak helyek, ahol a tanárok a tetőtérben kaptak saját szobát. Ezáltal finom módon megjelenik az épületben az **egyetemi hierarchia** is. Szimbolikus, ahogy a diák **felmegy a tanárhoz** fogadóórára.

10. ábra

PRINCETON UNIVERSITY

11. ábra

A Princeton az Amerikai Egyesült Államok egyik legnagyobb múltjával rendelkező egyeteme. Szerkezetileg és működésben igen **sok hasonlóság** fedezhető fel az Egyesült Királyság-beli társaival.

A Princeton esetében is kiemelten fontos, hogy a hallgatók a tanulmányok mellett értékes **kapcsolati hálót** alakíthassanak ki, emiatt a **közösségépítés** minden szinten megjelenik a campusaikon.

12. ábra

13. ábra

A **könyvtár olvasóterme** hatalmas, ugyanis számos **tanulóhelyet** alakítottak ki a megálmodók. Érdekeség, hogy a könyvtár eredeti, 60-as évekbeli belsőépítészeti arculatát nem cserélték le idővel, sőt, köztisztelőnek örvend egy épület, ha hasonló elemekkel van felruházva.

14. ábra

A Princeton kollégiumai **változatosak**, de az **egyszerűséget** tükrözik. Ez az egyszemélyes szoba nem rendelkezik sok térrel. Így a **közösségi élet** sem ezekben a szobákban zajlik, cserébe viszont **több olyan helyiség** található az épületekben, ahol összegyűlhetnek a kisebb-nagyobb társaságok.

15. ábra

Ez a szoba az előzőhöz hasonlóan igen kis méretű, azonban ez a tény rendkívül **intenzívvé** varázsolja a berendezkedést. A legszembeütőbb praktikum, hogy a **magas ágy** alatt értékes **pakolótér** került kialakításra. Látszólag a **tanulás** is közös terekben zajlik jellemzően.

16. ábra

A menza egy igazi, hamisíthatatlan közösségi tér. A **beépített bútorzat** mellett a mozgatható elemekkel jó **kombinálási lehetőséget** biztosítanak arra, hogy kisebb-nagyobb társaságok is **személyre szabhassák** a tereket.

TIETGENKOLLEGIET

TERVEZŐ: Lundgaard & Tranberg építésziroda

A Tietgenkollegiet sokak által Dánia és a világ egyik legjobb diákszállásának tartott épület. **Korszerű, környezetbarát** megoldásai mellett nagyon alaposan górcső alá vették a tervezők a **hallgatói igényeket**, ennek megfelelően került beállításra az épület **igényszintje**.

17. ábra

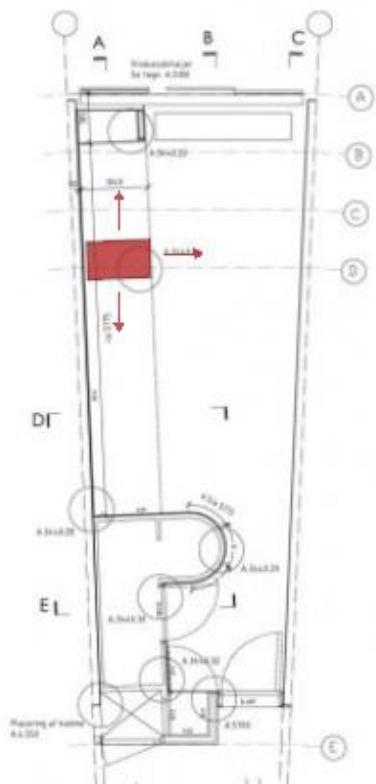
A **beépített bútorzaton** kívül itt jellemzően üres szobákkal találkozunk, a hallgató feladata a szoba berendezése. Minden lakószoba ezáltal válik itt **egyedivé és személyre szabottá**. Hasonló elven működő kollégiumoknál gyakran működik **bútorbank** is, ahol a diákok bérelhetnek szükséges bútordarabokat.

18. ábra

Találhatunk azonban itt előre berendezett szobákat is Erasmusos hallgatók számára, akiknek a rövid tartózkodás miatt természetesen nem éri meg saját maguknak berendezni a helyiséget. Látszólag még így is hagy némi szabadságot számunkra a helyiség a berendezést illetően.

19. ábra

11. ábra

10. ábra

A beépített szekrények hatalmas pakolóhelyet biztosítanak. A közepen látható gardrób pedig **mozgatható (pirossal jelölve)**, így betölthet **térelválasztó funkciót**, de ki is lehet mozgatni eredetileg elképzelt helyéről, ezáltal más izgalmas elrendezést biztosítva a helyiségnek.

A beépített fa bútornak köszönhetően a rideg épülettömegbe otthonosság költözik. A számos **variálási lehetőség** miatt pedig minden szoba egyedivé válhat lakója által. A szoba tágasságát növeli, hogy a végén hatalmas üveg portállal zárul le a helyiség.

BASECAMP DIÁKSZÁLLÁSOK

22. ábra

A *Basecampstudent.com* egy diákszállásokat üzemeltető hálózat, melynek szerte Európában megtalálhatóak a szálláshelyei. **Előre berendezett, ám bár rugalmasan alakítható** szobáik átgondolt elvek mentén készültek és készülnek mind a mai napig.

123. ábra

Több típusszobájukban fellelhető megoldás, hogy az ágy szerkezetét egy **nagyméretű bútordarab** adja, amelyen találjuk a matracot. Kifejezetten praktikus és ötletes megoldás arra az esetre, ha valaki szívesen leülne egy pillanatra egyedül vagy akár barátokkal, és ez esetben nem feltétlenül a tiszta ágyat kell igénybe venni,

hanem az ahhoz tartozó ágyszerkezetet. Párnákkal ez a megoldás még kényelmesebbé tehető. Mindemellett **óriási tárolóhelyek alakulnak ki a bútordarab alatt.**

Érdekes ötlet a **moduláris fali polcrendszer**, amely **tetszőlegesen alakítható** minden diáknak az igényei szerint. Egyes esetekben **beépített íróasztal-fülkével** is találkozhatunk, amely kellő **intimitást** nyújthat tanulás közben a hallgatóknak. Néhány szobánál felfedezhető egy **beépített ülőgarnitúra** az ablak alatt, mely akár egy nagyobb társaságnak is elegendő helyet biztosít.

24. ábra

25. ábra

26. ábra

Érdekes megoldás a háló, amely első sorban **térelválasztó**ként funkcionál, elősegítve, hogy ágy helyett a mellette levő felületre üljenek utcai ruházatban hallgatók. **Nem előnyös** azonban, hogy az **ágy közel van az ablakhoz**. Fűtés szempontjából pedig **nem komfortos, ha a fűtőtesthez túlságosan közel van az ágy**.

STUDENT CASTLE

27. ábra

A *Studentcastle* egy, az Egyesült Királyságban működő kollégiumhálózat. Szobáik erőssége, hogy keskeny helyeken is praktikus tereket tudtak kialakítani. Egy-egy bútordarab, ideálisan tagolja a teret, ezáltal olyan közösségi platformokat létrehozva, ahol akár egy kisebb baráti társaság is közösen el tud tölteni időt.

28. ábra

Nyilvánvalóan ezek az apartmanok egy olyan komfortfokozatot képviselnek, ami már nincs összhangban egy átlagegyetemista lehetőségeivel, azonban az elrendezés, a **színek**, a **hangulat** tanulságos lehet. A képen az íróasztal pedig a beépített bútortzatba integrálva szinte elvész.

Sok pakolóhelyet álmodtak meg az **ágy alá**. Talán ennek köszönhető az is, hogy egy **teakonyha** is kényelmesen elfér a szobákban. A **világos bútorok** pedig tovább **növelik a térérzetet**.

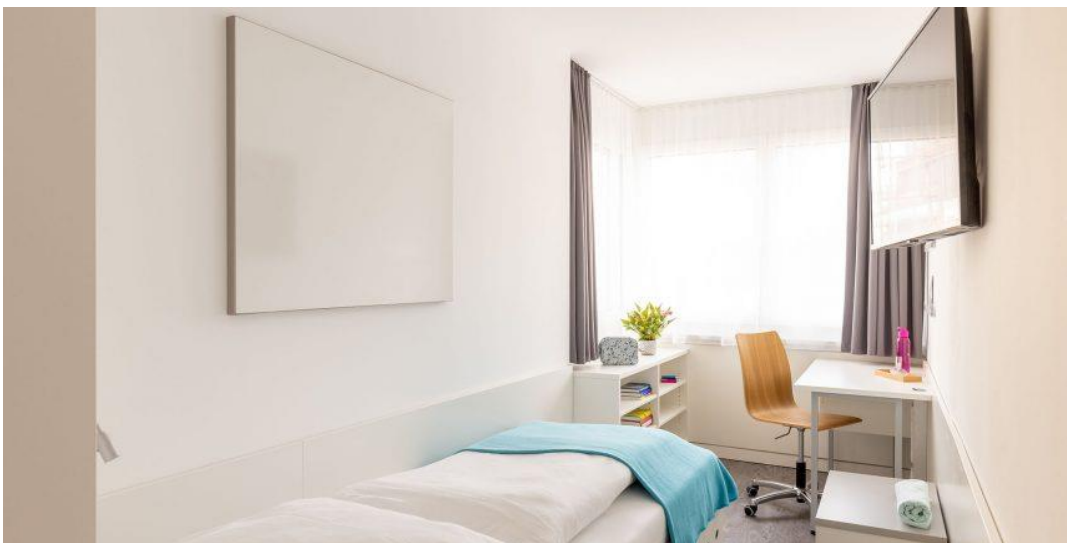
29. ábra

HOME FOR STUDENTS - BÉCS

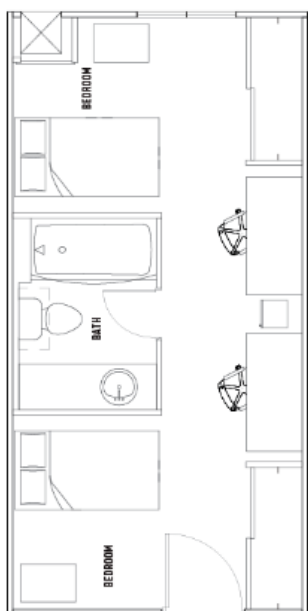
A *Home for Students* Bécsben található. Alapvetően előregyártott bútorzattal rendezik be szobáikat. Egy, illetve két fős szobáik esetében nem sok teret hagynak közösségi alkalmak számára, a tanulásban való egyéni elmélyülésre viszont kiválóan alkalmasak. Néhány szoba esetében magas ágyakat találhatunk, mellyel extra tárolóhelyet hoztak létre, helyet spórolva.

30. ábra

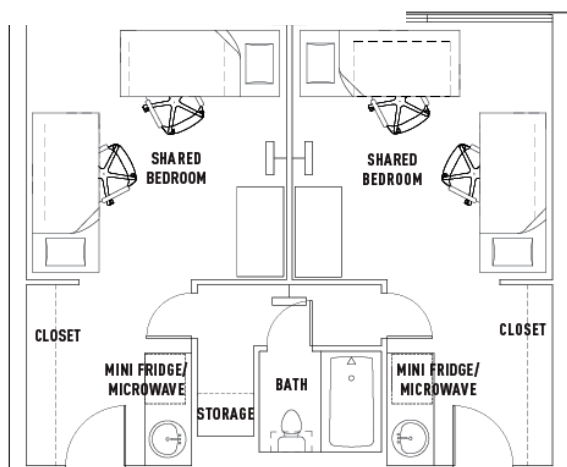
31. ábra

TÍPUSALAPRAJZOK KOLLÉGIUMI SZOBÁKRÓL

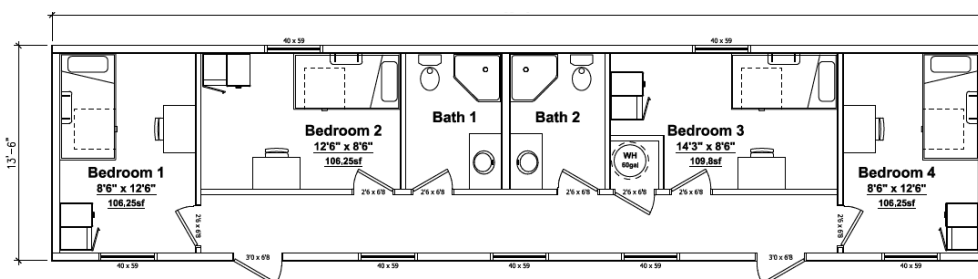
Egy egyszerű 2 fős szoba alaprajzát láthatjuk. A privátszféra oly' módon tud itt megvalósulni, hogy a **fürdőszoba a helyiség közepére** került, ezáltal elválasztva a két lakrészt vizuálisan egymástól. Az íróasztalok praktikusan a fürdőszobával szemben kerültek elhelyezésre, így az asztali lámpa fénye nem hat zavaróan az ágyban pihenőnek. A nagy **hátránya** ennek az elrendezésnek, hogy annak a hallgatónak, **akinek az lakrésze távolabb van az ablaktól, sosem lesz elég természetes fénye az ágyánál.**

32. ábra

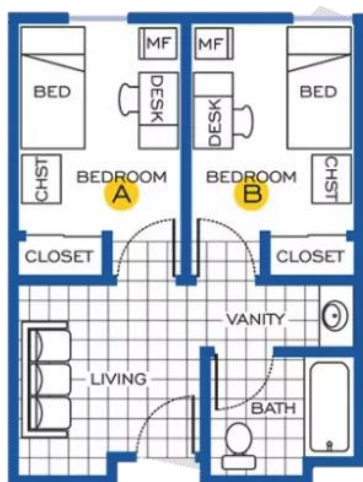
Ez az alaprajz két kétszemélyes szobát mutat be, ahol **közös fürdőszoba** található. Az elrendezés nagyon intenzív és praktikus, ráadásul ezzel a megoldással mindkét hallgató lakrészét bevilágítja a nap. Az ágyak az asztalok felett találhatóak. Első ránézésre négy embernek kissé szűkös.

33. ábra

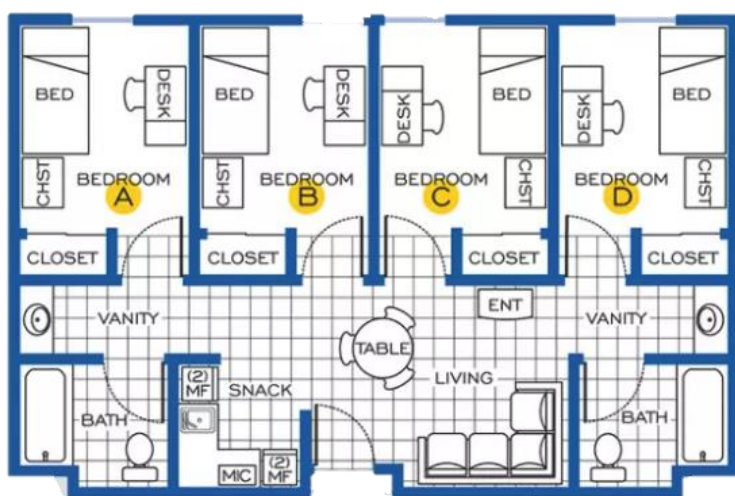
34. ábra

Ez az lakóblokk 4 db egyfős szobát egyesít, **közös folyosó köti össze a szobákat, a fürdőket.** Praktikus módon osztja kisebb egységre a kollégium lakóit, így viszonylag **diszkrét módon lehet eljutni a szobáktól a fürdőszobáig.**

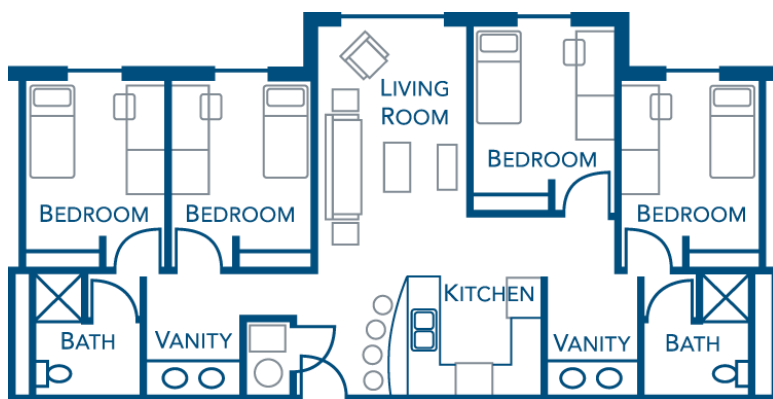
Olyan két, egyszemélyes szobák alaprajzait láthatjuk a rajzon, amit már nem egy folyosó, hanem egy közös előtér köt össze. Itt az **előtérben már van leülési lehetőség** is, illetve **innen nyílik a közös fürdőszoba** is. A közös helyiség viszont sötét, természetes fény nem jut el odáig. Szintén nagyon intenzív alaprajzról beszélhetünk.

35. ábra

36. ábra

Ez a négy egyfős szobát magába tömörítő lakótömb már nagyobb közös térrel rendelkezik, **komolyabb bútorzattal**, illetve **konyhával**. Praktikus abból a szempontból, hogy a **közösségi tér mellett sértetlen marad a magánszféra** is. A természetes fény itt még mindig nem megoldott.

37. ábra

Mind közül talán ez az alaprajz a legszerencésebb, mivel az előzőhöz hasonlóan tágas közösségi térrel rendelkezik, azonban a **természetes bevilágítás is megvalósult** ennél az alaprajznál.

MIKET LÁTTUNK A FENTI ALAPRAJZOKON?

Az alábbi alaprajzok kollégiumokon belüli kisebb lakóközösségek élettereit mutatták be. **Itthon ezek újszerűek, nagyon kevés esetben találkozhatunk ehhez hasonló alaprajzokkal.** A jövő kollégiumai tervezésénél megkívánandó ez a diákszállásokat lakóegységekre osztó modell.

KÖZÉPISKOLAI KOLLÉGIUMOK, INTERNÁTUSOK

Az előremutató egyetemi diákothonok mellett olyan középiskolai példákat is felkutattam, amelyek leképezhetik a kortárs kollégiumépítészetet középiskolások számára.

A mintaprojekt kapcsán európai, azon belül is Svájcban található bencés internátusokra leltem, amelyek a kor és a bencés szellem jegyében készültek el. Ez az értékrendi hasonlóság nagy segítséget jelentett a mintaprojekt alapvetéseinek meghatározásában.

ENGELSBERG

Engelsberg egy svájci bencés apátság, ami egy gimnáziumot és egy hozzá tartozó internátust is fenntart. Kollégiumában egy és két fős szobák találhatóak. A meleg padlóburkolat **otthonossá** teszi a helyiséget, a könnyű válaszfal pedig takar és elválasztja az előteret a szobától. **Puritán** belső terek jellemzik.

38. ábra

A két fős szobákban az **íróasztalok a szoba közepén**, egymással szemben helyezkednek el. Ez az elrendezés ugyan **növeli az intimitást**, azonban **blokkol minden olyan közösségi funkciót** és lehetőséget, amelyet egy kisebb társaság ki tudna használni magának.

39. ábra

A szobák **multifunkcionálisak**, felszereltségük és igény szintjük alapján akár **vendégszobaként** is tudnak funkcionálni a tanéven kívül.

40. ábra

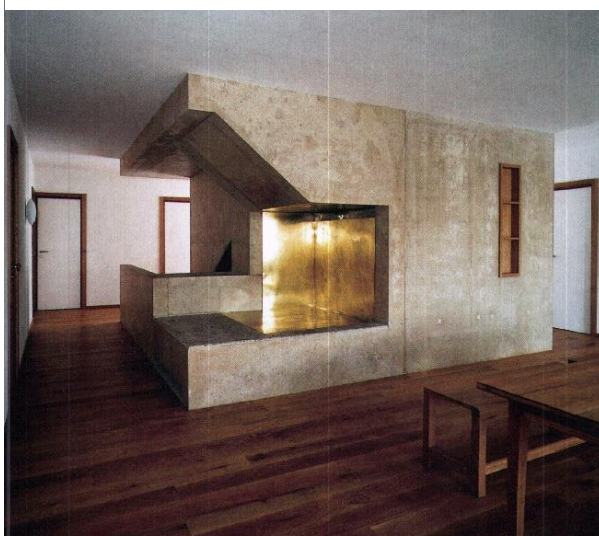
KLOSTERSCHULE DISENTIS

Disentis szintén egy nagy múltú svájci bencés apátság. Magániskolát üzemeltet internátussal.

Fiú- és lánykollégiummal is rendelkezik. Ezek különálló épületekben helyezkednek el.

41. ábra

A lánykollégium központi tere, a **közlekedőmag** érdekes és újszerű funkciót kapott. A meleg burkolatú, otthonos tér közepén egy **durva, monolitikus tömeg** adja a lépcsőház magját. Itt **különböző funkciókat** alakítottak ki, többek között egy **ülőfülkét**, amelyet finom fémszínű borítással tettek egyedi hangulatúvá.

42. ábra

A szobákban érdekes megoldást találhatunk a nyílászárókra. Mivel kedvelt dolog ma a fiatalok körében az ablakban ülve eltölteni az időt, legyen szó akár beszélgetésről vagy tanulásról, olyan módon alakították ki az ablakokat, hogy ezt meg lehessen tenni, azonban azért se kelljen nyújtózkodni, ha valaki csupán ki szeretné nyitni az ablakoz egy szellőztetésre. Az ablaktáblák különböző síkban lévő helyzete a homlokzatot is érdekesebbé varázsolja.

Mosdókagyló itt is megtalálható, egyszerű dizájnnal, kevés pakolófelülettel. Körülötte beépített szekrények sora található. Azért lehet előnyös ez a kialakítás, hogy látható helyen nincs pakolófelület, mert ezáltal el lehet kerülni azt a kellemetlen látványt, amit a széthagyott fogkefék, szappanok, tisztálkodási eszközök eredményeznek.

43. ábra

A fiúkollégium más elvekre épült. A fürdőszobákat egy "buborékban" egészen egyedi módon félig kiszervezték a folyosókra. A pillérvázis épületben ez érdekesen hat, lebegő hatást eredményezve. A légiességet és a folyosók megfelelő bevilágítását a hatalmas felülvilágítók biztosítják.

44. ábra

A szobák itt szűkösek, közösségi életre kevésbé alkalmasak. Ez nem feltétlenül cél, döntés kérdése, hogy a kollégium közösségformáló szerepét vagy az nagyobb intimitást helyezik előtérbe. Az íróasztalok az ablakok alatt helyezkednek el. Természetes fény szempontjából praktikus megoldás.

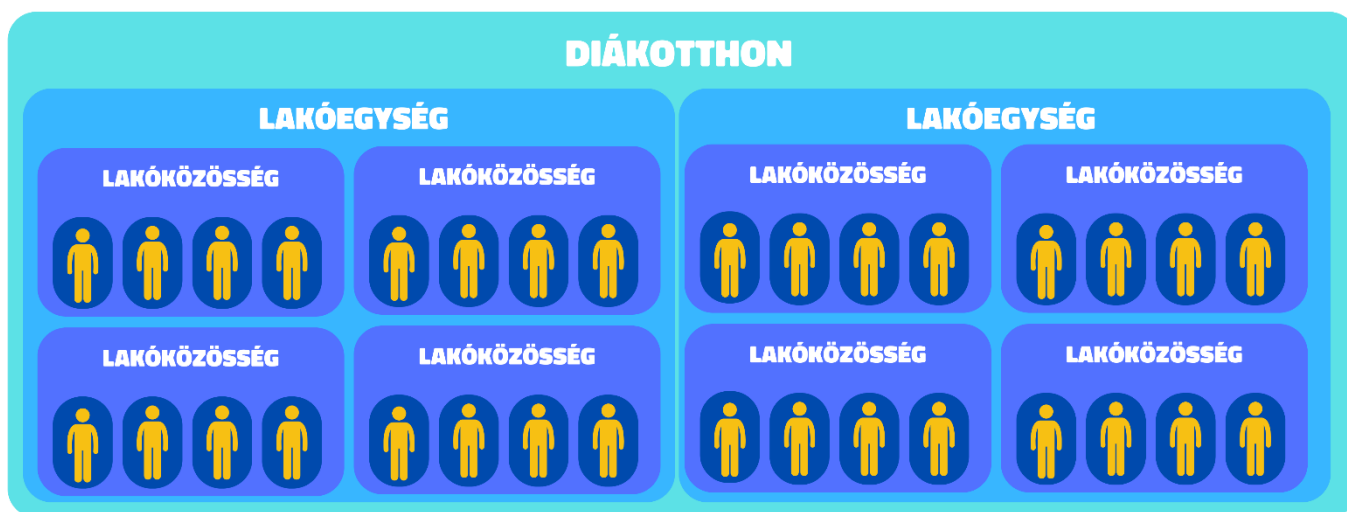
45. ábra

2.) KÖVETKEZTETÉSEK A NEMZETKÖZI PÉLDÁK ALAPJÁN

A korábbi fejezetben példaként bemutatott képek, **rajzok mellett olvasható széljegyzetekben** foglaltam össze az egyes képeken, rajzokon fellelhető érdekes, szerencsés vagy kevésbé ideális megoldásokat. Ezeket a tanulságokat következetesen építettem be a mintaprojektbe.

Nagy tanulsága a fenti képsoroknak, hogy **egyfajta szerveződés szerint érdemes megalkotni egy intézményt**. Ezen elképzelés mellett megalkottam egy olyan modellt, ami leképezheti egy általam ideálisnak elképzelt kollégium hierarchiáját.

Azáltal, hogy több szintes hierarchiában gondolkodik az ember, sokkal védettebb lesz a privátszféra. Természtésesen ez nem elszigetelődést jelent a többi hallgatótól, csupán a különböző szerveződéseknek megfelelő helyet kínál. Kisebb társaságoknak a lakóegységen belüli közösségi tereket, nagyobb közösségeknek a lakóegység, vagy a kollégium szintjén fellelhető közösségi alkalmakra szolgáló tereket feltételez a **hierarchia**.

46. ábra: kollégiumi hierarchia

3.) PANNONHALMI BENCÉS GIMNÁZIUM GÓRCSŐ ALÁ VÉTELE

A kortárs kollégiumépítészet általános irányelveinek megfogalmazása mellett egy mintaprojektet kerestem, aminek segítségével be tudom mutatni ezeket a téziseket működés közben. Választásom a Pannonhalmi Bencés Gimnáziumra esett, egyrészt a fentebb részletezett személyes inspirációból fakadóan, másrészt az általános irányelvek mellett igen egyedi, a hely adottságaiból fakadó kihívásoknak is meg kell felelni.

A Pannonhalmi Bencés Gimnáziumot 1939-ben alapították, egyike a legfiatalabb magyarországi bencés gimnáziumoknak. Épületegyüttese 1942-ben készült el, tervezői dr. Kiss Tibor és Hidassy Antal építészmérnökök. Az ő munkájuk gyümölcse többek között még a Péterfy Sándor utcai Kórház és Rendelőintézet épülete, illetve az Óbudai Árpád Gimnázium. Ezen különböző projektek között azonban számtalan hasonlóság fedezhető fel.

A gimnázium eredetileg 160 diák számára épült. Gondosan átgondolt struktúra, az épület minden részletében megjelenő finom építészeti megoldások jellemezték az épületet. A korszerű szaktantermeket, mozitermet, tornatermet is magába foglaló komplexum szorosan kapcsolódik az apátságához: ahhoz kapcsolódó folyosóival a közvetlen átjárás is biztosított.

48. ábra: Pannonhalmi Főapátság

Jelenkori értékek és problémarendszerek

Az iskola népszerűsége szerencsére mindmáig megmaradt, így a diáklétszáma az idők során folyamatosan nőtt, manapság pedig több, mint az eredetileg tervezett diákok számának kétszerese: 360 diák koptatja az iskola padjait. A kialakult helyhiányt a korábbi évek nagyszabású felújításai során különböző módszerekkel próbálták orvosolni: alagsori szintek átépítésével, illetve tetőtérbeépítéssel. Ezzel párhuzamosan szaktantermek szűntek meg, szintén átadva a teret a diákothonnak.

Amikor elkezdtem foglalkozni a kérdéssel, több szempontból szerettem volna megvizsgálni a helyhiány kérdésének megoldását. Mivel a tapasztalatok alapján a korábbi átépítések alkalmával csak ideig-óráig elegendő megoldások születtek, az bővítés lehetőségével kezdtem el foglalkozni.

A mintaprojekt ennek a bővítésnek a lehetőségeit taglalja, figyelembe véve a terepi adottságokat, illetve tekintettel az iskola működési rendjére. A kutatási munka első fázisaként az iskolával kapcsolatos információk begyűjtése mellett a konzultációkra került sor. Mind az intézményfenntartóval, az intézményvezetéssel, és a diáksággal való beszélgetés hasznosnak bizonyult, és olyan megállapításokhoz vezetett, amelyek később beépíthetőek voltak a tervezési programba.

Pannonhalmi Bencés Gimnázium működése

A Pannonhalmi Bencés Gimnázium azon kevés középiskolák egyike, ahol az intézmény összes tanulója kollégista. Az iskola ezt nagyon fontosnak tartja, hiszen így tudnak az osztályközösségek igazán összekovácsolódni. Mottójuk: *Ez nem csak négy évre szól.*

Az intézményben szerzetesek és világi tanárok is tanítanak. Két struktúrában jelenleg 10 osztály működik: négy-, illetve hat évfolyamos osztályok vannak.

A Pannonhalmi Bencés Gimnázium 5 alappillérre támaszkodik: **Közösség, tanulmányok, lelkiesség, sport, művészetek.** Céljuk a teljes életre nevelés ezen pontok segítségével. A tervezés során különösen figyelni kell arra, hogy a tervezett épület tovább erősítse ezen alappillérek jelentőségét.

A diákok szigorú, kötött napirend szerint élnek. Egy átlagos tanítási nap a következő módon telik el:

6:30	Ébresztő, a Prefektus körbejár az összes hálóteremben
7:00-7:40	Reggeli stúdium
8:10-13:35	Délelőtti tanítás
14:00-14:45	Séta: kötelezően az épületen kívül kell tartózkodni
16:00-17:15	Délutáni első stúdium
17:30-19:00	Délutáni második stúdium
21:10	Közös esti ima
21:30	lámpaoltás

49. ábra: a Pannonhalmi Bencés Gimnázium alappillérei

4.) INTERJÚK, FÓKUSZCSOPORTOS BESZÉLGETÉSEK

Egyeztetés Intézményfenntartóval

Az intézményfenntartó a Pannonhalmi Bencés Gimnáziumban a Pannonhalmi Főapátság, melynek elöljárója a Főapát, helyettese a Perjel. Álláspontjuk közel áll az iskolavezetéséhez, annak teljes bizalmat szavazva, azonban intézményfenntartói jogokat gyakorolva egy pénzügyi szempontból is releváns, gazdaságos iskolabővítési projektet tudnának elképzelni. Fontos továbbá számukra a szerzetesközösség képvisellete, ugyanis az ezeréves múlttal rendelkező apátság esetében kifejezetten fontos, hogy az iskola ne kebelezz be az apátságot, és ezáltal a közösséget is. A beszélgetésünk eredménye, hogy olyan fejlesztések tudnának működni, amelyek a jelen berendezkedést a legkisebb mértékben befolyásolják, a napi működést nem érintik. Itt természetesen tekintettel kell lenni a szerzetesközösség napi működésének háborítatlanságára, az apátsági vállalkozások és a turizmus zavartalanságára, illetve mindezekkel összhangban a gimnázium hatékony működésére is.

Egyeztetés Iskolavezetéssel

Az iskolavezetés képviselője az Igazgató. Közös gondolkodásunk konklúziójaként több lehetőség is felmerült a gimnáziumi helyhiány kiküszöbölésére. Mind közül a leghatékonyabb megoldásnak az iskola funkcionális újragondolása mellett egy új kollégiumépület létesítése bizonyult.

A bővítés nem könnyű feladat, a helyszín az ezeréves apátság miatt történelmi jelentőségű, és a Világörökség részét is képezni. Ez magában foglalja, hogy minden változtatásra csak jóváhagyások sorozatával és a legnagyobb körültekintéssel, a védett világörökségi látkép megváltoztatása nélkül kerülhet sor.

A kutatás alapfeladata tehát megvizsgálni a Pannonhalmi Bencés Gimnázium bővítési lehetőségeit egy új kollégiumépület formájában. Fontos, hogy mind az iskola mindennapos működésének szempontjából, mind gazdasági szempontból egy olyan javaslat kerüljön kidolgozásra, amely az Apátság és a gimnázium hosszú távú működési stratégiájával azonosulni tud.

Egyeztetés diákokkal

A projekt egyik legérdekesebb feladata. Élőben, egy fókuszcsoporthoz beszélgetés keretein belül került sor a diákok meglátásának rögzítésére. A számos különböző téma közül kiemelten foglalkoztunk a jelenlegi kollégiumi elhelyezéssel, a közösségi terekkel, a tanulási lehetőségekkel és ezekkel kapcsolatos mindennapi tapasztalataikkal, mik azok, amitek jónak tartanak és miket javítanának a kollégium újragondolása során.

Ugyan saját tapasztalatokra is építhettem volna dolgozatomat, mégis nagyon fontosnak tartottam meghallgatni a jelenkor diákságát. Döbbenetes, hogy ilyen rövid idő alatt is mennyit képes változni a világ, és vele együtt az iskolarendszerek, a diákok is! A digitális technológia sokkal nagyobb szinten van jelen manapság a diákok életében, mint akár pár évvel korábban. Ez fontos szempont, hiszen ahogy az iskolarendszernek, úgy az épületnek is alkalmazkodnia kell a megújuló berendezkedéshez.

Több évfolyamból is csatlakoztak a munkához, így egy átfogó, minden évfolyamot képviselő képet tudtak vázolni a diákok a Pannonhalmi Bencés Gimnáziumról.

A beszélgetés eredményeit témakörönkénti bontásban ismertetem.

50. ábra: Diákok a folyosón

KÖZÖSSÉGI TEREK

Első körben a Pannonhalmi Bencés Gimnáziumban fellelhető közösségi terekről ejtettünk szót. Szóba került, hogy az **ebédlő** nagyon fontos szerepet játszik ilyen téren. Ez egy nagy, tágas tér, ahol egymással szemben tudnak ülni a diákok hosszú asztaloknál, emiatt itt nagyobb csoportok is össze tudnak gyűlni beszélgetni vagy közösen étkezni. Olyan hely, ahol fesztelenül lehet együtt lenni.

A **Jeges Terem** a gimnázium egyik leghangulatosabb terme. Itt található Jeges Ernő freskója, amely érzékletes módon mutatja be magyar történelmünket. Ez a terem közvetlenül a gimnázium főbejáratánál található, ugyanis a kezdeti időkben ez volt a szülők és a diákok találkozásának a helye (szülők akkoriban nem léphettek jobban be az épületbe). A Jeges terem ma tágas és kényelmes bútorokkal van berendezve. Emiatt sokak kedvelt helye egy-egy laza beszélgetésre, társasozásra.

Pannonhalmán a kisebb évfolyamok **30 fős nagyhálókb**an vannak elszállásolva. Ezekben a

nagyméretű helyiségekben is található egy térrész, ahol asztalok és puffok vannak elhelyezve. Ez a tér igen központi a hálókban, ami a diákok szerint egyrészt hasznos, másrészt alkalmanként zavaróan is tud hatni, mivel egy kisebb társaság képtelen elvonultan itt bármivel is foglalkozni (pl. mindenki beleszól a társasjátékba). További nehézség, hogy az itt található berendezés néha sok, néha kevés az azt igénybe vevő adott társaságnak. Emiatt jobban örülnének a diákok is, ha olyan bútorzat állna rendelkezésre, amely **moduláris, kiegészíthető-bővíthető**, illetve megfelelően és kulturáltan lehet tárolni az éppen nem szükséges elemeket.

A nevelőtanárok, vagyis a **prefektusok szobái** is közösség térként funkcionálnak, igaz csak az esti órákban. Ilyenkor a prefektus kinyitja a szobáját, és várja a beszélgetni, teázni vágyó diákokat. Fesztelen, de szolid légkör jellemzi ezt a helyet leginkább.

Az **osztálytermek** ugyan egész délután és este üresen állnak, nincsenek bezárva sem, mégsem választják a diákok közösségi együttlétük helyszínéül, mivel **túl visszhangos, rideg**, a berendezés **nagyon funkcionalista**.

A tetőtérben több kisebb közösségi tér is található, azonban oda a kisebbek nem mehetnek fel, ezek a végzős évfolyamnak a privát terei.

Nem kimondottan klasszikus közösségi tér, de a **folyosóknak** vannak olyan részei, találkozási pontjai, amelyek nevezetesen: ilyen például az **iskolai hirdetőtábla** közvetlen környezete.

Emellett a diákok elképzelhetőnek tartják, hogy megfelelő bútorzattal, padozattal, kényelmes pihenőzónákkal, babzsákokkal a folyosók is jobban bevonhatóak az iskola életébe, teret adva az újabb találkozásoknak.

Megállapítások alapján az iskolában alapvetően **keves a közösségi tér** ahhoz mérten, hogy a bentlakás következtében egész napos iskoláról van szó.

KOLLÉGIUM

A kollégiumban a kisebb évfolyamok 30-as, míg a nagyobbak kishálókban, négyes bontásban vannak elszállásolva. A különbségek így egyes esetekben nagyok háló és háló között. Ami azonban hasonló, hogy a **privátszféra nem adott**. Minden szobában emeletes ágy található, így még ezáltal is kiegyenlítetté válik a helyzet, ugyanis míg a felső ágyas diáknak kevésbé sérül a privát tere (ágya), addig az alsó ágy napközben javarészt közösségi térként, kanapéként funkcionál, sokan leülnek rá, akik nem az ágy birtokosai. Ez esetenként idegesítő lehet, ha egy társ utcai ruházatban a tiszta ágyat veszi igénybe. További tényező, hogy a felső ágyasok gyakran az alsó ágy matracára állva próbálják meg elérni a fenti ágyon hagyott

tárgyaikat.

Érdekes módon a privátszféra akkor jelenik meg sok diák esetében, amikor elvonul délután egyedül tanulni, vagy hangszerrel gyakorolni valamelyik szaktanterembe. A szaktantermek kis méretű termek, néhány otthonosan berendezve. Most olyan 20 ilyen terem található az iskolában, a diákok szerint ezekből több is lehetne.

Kiemelték többen is, hogy a **tájékozás nagyszerű** az iskolában, az ablakok a lehető **legszebb kilátásra** nyílnak. Ez sokat jelent nekik.

Mivel a nagyháló elég nagy légtér, **beépített bútorzattal** kisebb térrészekre van osztva a nagy terem, ezek az ún. „box” -ok. Egy boxban 6 embernek az ágya található. Ez **barátságossá** teszi a nagyhálót.

TANULMÁNYOK

A 7. és 8. évfolyam a saját tantermeikben, a 9. és 10. az ún. stúdióteremben, a 11. és a 12. évfolyam pedig a saját kishálóikban készülnek fel délután a következő napi tanításra. A délutáni tanulói idő, azaz a stúdió 16 órától 19 óráig tart.

A legkisebbek, akik a saját tantermeikben tanulnak, zavarónak találják, hogy az osztályteremben **nincs meg a privát terület, minden átlátható**, az osztálytársak közvetlen közelsége pedig elvonja a figyelmet a tanulmányokról. Az asztalaikon nincs elég hely, emiatt az sokszor rendetlen, illetve az asztalon kívül csak egy olyan szekrény található mindenki számára a teremben, amihez fel kell állni az asztaltól, ezzel is indokolatlanul zavarva a többieket a tanulásban.

A stúdióteremben tanulók megjegyezték, hogy a **privát tanulóasztal nagyon komfortos**, illetve kimondottan jó, hogy **elválasztók, paravánok** segítségével a privát tér is megadatik a tanulásra (olyan, mint ha az ember egyedül lenne). Volt, akit azonban még így is zavart a sok társ jelenléte, akár elképzelhetőnek tartja, hogy még kisebb egységekre bontva a stúdiótermet jobban oda tudna figyelni a tananyagra.

Az asztalok a stúdióteremben kicsik, nem lehet kényelmesen elférni rajtuk. Igaz laptopot nem használhatnak még most ezekben az évfolyamokban, de az már biztosan nem férne el, ha netán szükség lenne rá.

A kinevezett tanulóhelyek mellett egyéni tanulásra, korrepetálásra is van lehetőség. Az iskola folyosóin kerültek kialakításra olyan **tanulófülkék**, ami két ember számára ideális hely korrepetáláshoz. Előnyük azonban a hátrányuk is: ugyan stúdióidőben és a tanítás alatt ezek a helyek csendesek, azonban ezen időszakokon kívül nagy zivaj jellemzi a folyosókat, így

szinte semmit sem lehet ezekkel ilyenkor kezdeni.

Az osztálytermet nem szeretik használni korrepetálásra, mert **túl nagyok és visszhangosak**. Ezzel szemben soka a hálótermeikbe járnak fel átnézni közösen az anyagot, mivel ezek **otthonosabbak, kényelmesebb** berendezés található ott.

Vannak olyanok, akik szeretnek **hangosan tanulni**, legfőképp idegen nyelvet, vagy verseket, memoritereket. Az iskola előadótermeit ilyenkor szívesen veszik igénybe, mondván, a nézőtér jó alapot képez arra, hogy a későbbiekben is magabiztosan merjen kiállni a diák a hallgatóság elé egy-egy memoriter felmondása során.

A már korábban említett Jeges-terem is kedvelt hely korrepetálásra, **kényelmes bútorzata** kedvelt helye a diákságnak. Emellett vannak olyanok, akik a szaktantermekben lelik meg a tanuláshoz, korrepetáláshoz szükséges nyugalmat: ezek a termek elmondásuk szerint otthonosak, **ki vannak díszítve, szőnyeg** található némelyikben, ami igen **barátságossá** teszi ezeket a tereket.

A hangos tanulás mellett speciális eset a **mozgás közben való tanulás**. Amennyire az iskolai szabályzat lehetővé teszi, néhányan kihasználják ezt a lehetőséget, amikor már egy helyben ülve nem megy a koncentráció. Érdekes még egy speciális eset: az **ablakban való tanulás**. Amellett, hogy az **ablak kávéja privát teret ad**, az ablakból nyíló táj érdekes távlatot tud adni a tanulásnak. Olyan diák is akadt, aki a lépcsőházban a lépcsőn ülve szeret tanulni, számára a tér vertikális megnyitása adott olyan többletet, ami segíti a koncentrációban.

51. ábra: Jeges Ernő freskója a Jeges-teremben

TÁROLÁS

A diákoknak több helyen is lehetőségük van tárolni személyes dolgaikat. Minden diákhhoz tartozik egy szekrény, ahol az akasztós és egyéb ruhákat szokták tárolni.

A diákoknak a következő a meglátásuk ezekkel a szekrényekkel kapcsolatban:

- túl sok hely az akasztós ruháknak
- nagyon kevés a polc, emiatt az összehajtott ruhákat nehezen lehet tárolni, helyettesítő megoldásként befüggesztett tárolókat használnak
- a fenti szekrények, amelyek létrával elérhetőek, praktikusak olyan holmik tárolására, amikre nincs napi szinten szükség (pl. polifoam, hálósák)
- jó lenne, ha a szekrény alapvetően nagyobb lenne

A szekrény mellett továbbá az ágynál is fellelhető tárolási kapacitás. Mindegyik ágynak van beépített éjjeliszekrénye, a diákok szerint ezek a leginkább használt pakolófelületek.

Örölnének, ha nagyobb lenne, mivel sokszor nem férnek el rajta.

Emellett az alsó ágy alatt is van tárolási lehetőség. Itt minden olyan nagyobb tárgy (pl. bőrönd) kerül elhelyezésre, amit nem kell napi szinten használni, de méretük miatt máshol nem férnének el.

Az ablakpárkány is sokszor pakolóhelyként funkcionál, ami azonban sok esetben idegesítő, mert nem lehet az ablakokat normálisan kezelni ettől, illetve rendetlenség érzetét kelti.

Néhány esetben zavaró, ha nem lehet elhelyezni olyan extra nagy méretű bőröndöket, hangszereket a szobáknak, amik nem férnek be semelyik szekrénybe. Erre a célra praktikus lenne egy külön **tárolószoba** kialakítása, hogy ne egész hónapban keresztül ezeket a tárgyakat kelljen kerülgetni az egyébként is szűkös szobákban.

A **kabátok** tárolására meglehetősen kevés hely van. Manapság egy diáknak több kabátja is van egyszerre, általában egy téli, egy átmeneti, esetleg egy szebb szövet. Ez a kabátmennyiség nagyobb kapacitást igényelne. A másik megoldatlan probléma a **cipők** kérdése. A diákok rengetegféle cipővel kell, hogy rendelkezzenek. Kültéri sportcipő, beltéri sportcipő, utcai cipő, beltéri cipő, papucs, bakancs. A mindennapokban ez a cipőmennyiség óriási akadályt képez takarításnál, hiszen a normális tárolásuk nem megoldott.

Marginális kérdésnek tűnhet, mégis sok helyigénye miatt fontos kérdés a **ruhák szárítása**.

Ennyi embernél mindennapos a mosás, így a ruhák szárítása is. Az ágyaknál történő szárítás balkáni hangulatot eredményez: sok diák extra kötelekkel igyekszik megoldani, hogy minden ruháját megfelelően ki tudja teregetni. Olyan közös megoldásra lenne szükség, amely lehetővé tenné a ruhaszárítás kiszervezését a hálókból azzal a kitételrel, hogy a diákok ne keverhessék

össze és maradéktalanul megtalálhassák a ruhadarabjaikat.

KONKLÚZIÓ

A diákok nagyon segítőkészek voltak, értékes tapasztalatokkal és meglátásokkal segítették a kutatási munkát. Összességében szeretik a környezetüket, ahol élnek, az általuk említett és fentebb részletezett finomhangolásokat azonban elengedhetetlennek tartják az egyszerűbb hétköznapok érdekében.

52. ábra: Diákok meglátásai

5.) ADAPTÍV TERVEZÉS, PROGRAM

A fent taglalt előképek, tapasztalatok és a különböző körökkel való egyeztetés után következő lépésként egy olyan tervezési programot kívántam felállítani, amely egyrészt eleget tesz annak, hogy érzékeltessünk általa általános téziseket a kollégiumépítésről, másrészt építészeti választ ad arra a problémakörre, ami az iskola mindennapjait átszövi.

Helyszín: Pannonhalmi Bencés Gimnázium

Feladat: helyhiány megszüntetése

Nehezítő körülmények: Világörökségi Helyszín, meredek terep, nehéz megközelítés, véges tér

Az egyeztetések, kutatások alapján javaslat: iskola bővítése

Javaslat részletesen:

A gimnázium a helyhiánya a leghatékonyabb módon egy új épületrész létrehozásával szüntethető meg. Elegendő hely lesz az iskola többi feladatának maradéktalan ellátásához, ha **a végzős évfolyamnak egy új kollégiumépület készülne**. A végzős évfolyam javarészt önálló, szüksége van a nyugalomra az érettségire való készülethez. Ez az évfolyam **átmenet a középiskolás és az egyetemi élet között**. Ez esetben olyan kollégiumépület létrehozása a cél, amely a fenti szempontoknak megfelel, kiemelt módon biztosít privátszférát a nyugodt tanuláshoz azzal összhangban, hogy a pedagógusoknak megmarad a kontroll lehetősége a diákok felett.

Funkció: kollégium és könyvtár

Fontosnak tartottam, hogy a végzős évfolyam ne szakadjon ki a gimnázium életéből azáltal, hogy egy különálló épületrészbe költöznek. Emiatt olyan funkciót kerestem a szállásfunkció mellé, amely nem zavarja a végzős évfolyam elmélyülését az érettségire való készületben. Így került sor az iskolai könyvtár bevétele a projektbe.

A gimnázium könyvtára jelenleg a tetőtérben üzemel, melyet egy melléklépcsőházon keresztül lehet megközelíteni. Amellett, hogy eldugott helyen találjuk, kevés egyéni tanulóhellyel rendelkezik. A könyvtár újragondolásával a cél egy olyan modern tudásszentély kialakítása, amelyet a diákok szívesen használnak a könyvkölcsönzés mellett tanulásra is. Ez az a hely, ahol a tanulóidőn kívül is el lehet mélyedni a tananyagban.

TELEPÍTÉS

Új épület építésére a Szent Márton hegyen csak korlátozott módon van lehetőség. Fontos szempont azonban, hogy tető alatt el lehessen jutni az anyaépületbe az új létesítményből. Az apátságon belül csak egy bővítési lehetőség adódott, ami összhangba kerülhetne az építési szabályzatokkal. A dolgozatban egy másik telepítési lehetőség kerül bemutatásra, így ez most nem lesz részletezve.

Az általam kidogozott telepítési lehetőség a fenntartó és az iskolavezetéssel való beszélgetés alapján alkalmasabbnak bizonyult minden más lehetőségénél. A helyszín a Hospodárkert, amely az apátság déli oldalán elhelyezkedő, erősen lejtős terepviszonyokkal rendelkező gyümölcsöskert.

„A Hospodárkert a Millenniumi emlékmű alatt, a Főapátságtól déli irányban egészen a Boldogasszony kápolna alatti lejtőig húzódó domboldalon található. Nevét az egykori apátsági szakácsról, Hospodár Károlyról kapta, aki a kertet az államosítás idején megváltotta, majd később ismét a rendnek ajándékozta. A kertet évszázadokon keresztül, egészen a 19. század végi filoxéravész idejéig, szőlősként használták, ezt követően gyümölcsfákkal telepítették be. A meredek domboldal erózióra erősen érzékeny, ugyanakkor a növények számára a sajátos, igen kedvező mikroklíma ideális életfeltételeket biztosít, a délkeleti tájolású domboldal még a téli időszakban is szinte egész nap napfényben fürdik. A nyolcvanas évek végéig a Főapátságnak szükséges gyümölcsöket (alma, körte, szilva, cseresznye, barack, dió, mandula, naspolya) szinte kizárólag ez a gyümölcsöskert biztosította. Bár jelenleg a monostor lakóinak gyümölcsigényét a kert önmagában már nem képes kielégíteni, az idős állomány elöregedő vagy kipusztuló egyedeit továbbra is fiatal, a térségben honos gyümölcsfákkal pótolják. Napjainkra a ligetes, délutáni fények által súrolt gyümölcsöskertben a termelés háttérbe szorult, a kert fokozatosan a szerzetesek és az ide érkező vendégek egyik kedvelt pihenőhelyévé, alkalmanként vallási vagy oktatási-kulturális rendezvények színterévé vált. A kert térstruktúráját újragondolva egyéni elvonulásra, meditációra alkalmas zugok kerültek kialakításra, ahonnan a páratlan tájkép és a gyakran színpompás naplementék látványa is elmélyülésre indíthatja az ide érkezőket. A letűnt korok hangulatát idéző, régi magyar gyümölcsfajtaikat kínáló kertben a beszélgetések és meditációs séták során az érett gyümölcsöktől roskadó fák ízletes termése ugyanakkor továbbra is az itt élők felüdülését szolgálja.”

/ Részlet a pannonhalma.hu weblapról /

53. ábra: A Hospodárkert az Apátság déli részén

2014-ben itt, a Hospodárban épült meg a gimnázium egyik legnagyobb fejlesztése, a tornacsarnok épülete. A telepítés során már a tornacsarnok tervezésénél is figyelembe vették a környező épületek adottságait, a terep erővonalait. A mostani, új kollégiumépület tervezésénél már a tornacsarnok épülete is meghatározó volt, alakította a koncepciót. A következő rajzokon egy lehetséges telepítési mód kerül bemutatásra:

54. ábra: Erővonalak keresése: a telepítés első lépéseként olyan igazodó pontokat és síkokat kerestem, amelyek rendezőként szolgálhatnak az új tömeg telepítésénél. A zöld filccel jelölt észak-déli és kelet-nyugati tengely viszonylag hamar kirajzolódott, a neheze viszont innen kezdődött

55. ábra: Az észak-dél zöld sáv (itt: vízszintes) adta magát azonnal, hiszen a díszterem (bal oldali sávós terület) és a tornacsarnok (középső sávós terület) azt tökéletesen kirajzolja. Értelemszerű lenne ezen sáv folytatása az új tömeg telepítésénél, azonban az arányok megkövetelnék, hogy a tornacsarnok és az új épület között egy szünetet tartsunk. Ez praktikus okokból viszont nem férne bele a telepítésbe.

56. ábra: A telepítést így igyekeztem minél közelebb a már meglévő épülethez elvégezni, továbbra is figyelve a tengelyvonalakra. A terepi adottságok és a lépték miatt az épület vonalát megtörtem.

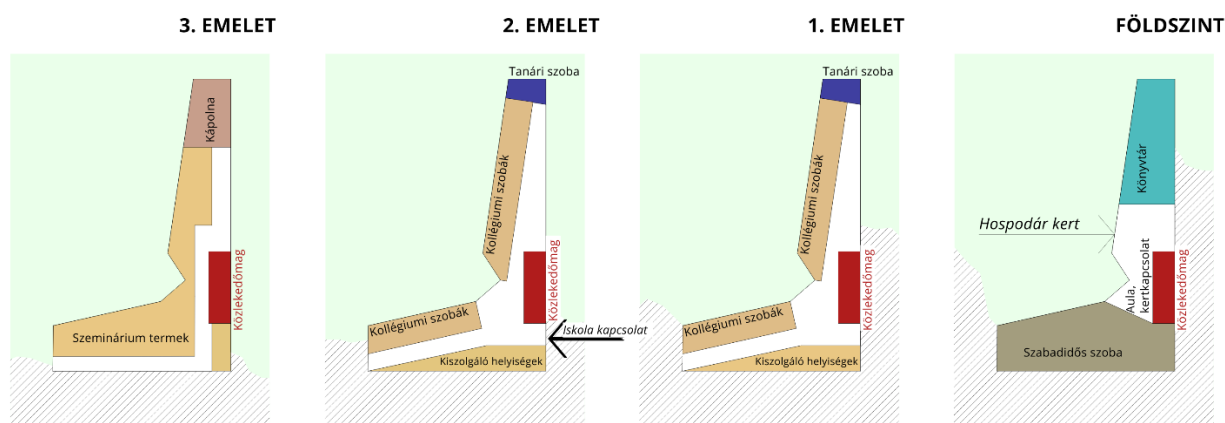
57. ábra: Számítógépes szerkesztés: gépes szerkesztés esetén a lila szintvonalakat és a sárga tengelyvonalakat figyelve ugyanarra a megállapításra jutottam, hogy a két sárga sáv metszésénél kell történnie valaminek

58. ábra: I. telepítési kísérlet: ezen kísérlet során figyelembe véve az apátság épületegyüttesének tetőgerincvonalait a tornacsarnokra merőlegesen helyeztem el, félig a földbe süllyesztve, félig konzolossá téve egy új épülettömeget. Az épület a tornacsarnok fele zár, és a Hospodár irányába, dél felé nyit, így a főbb funkciók is a déli oldalon helyezendők el.

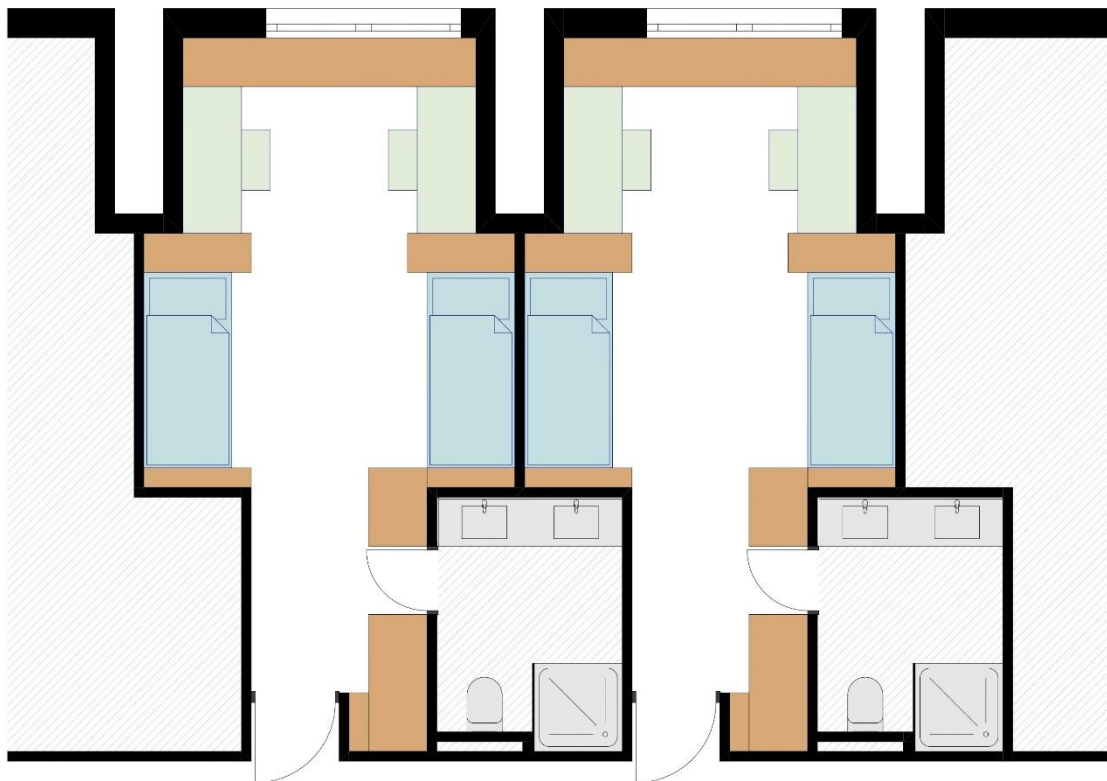
59. ábra: II. telepítési kísérlet: ebben az esetben az egyik fenti skiccen látható módon megtörtem az épület vonalát. Ezáltal az épület jobban tud idomulni a környezethez, továbbá értékes alapterületet nyerhetünk vele, aminek segítségével karcsúbbá is varázsolhatjuk a tömegünket.

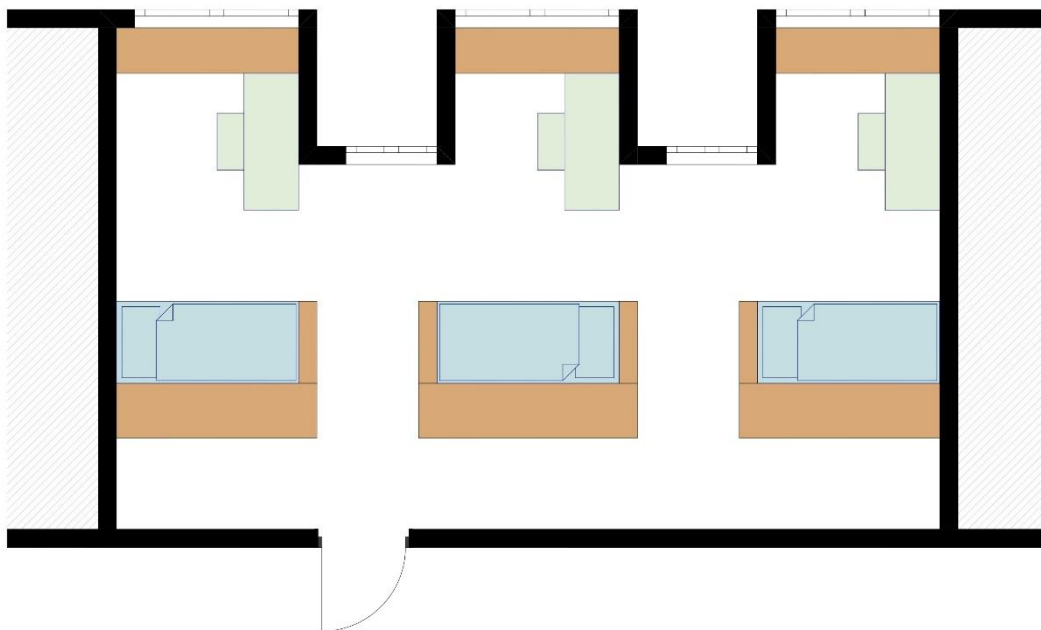
60. ábra: Funkcióséma: a telepítést követően meghatározásra kerültek a tervezett kollégium funkciói, melyek közül a kiemeltek: kollégiumi szobák, nevelőtanári szobák, könyvtár, közösségi helyiség/Aula, közlekedő mag, szabadidős helyiség, Szeminárium/tantermek

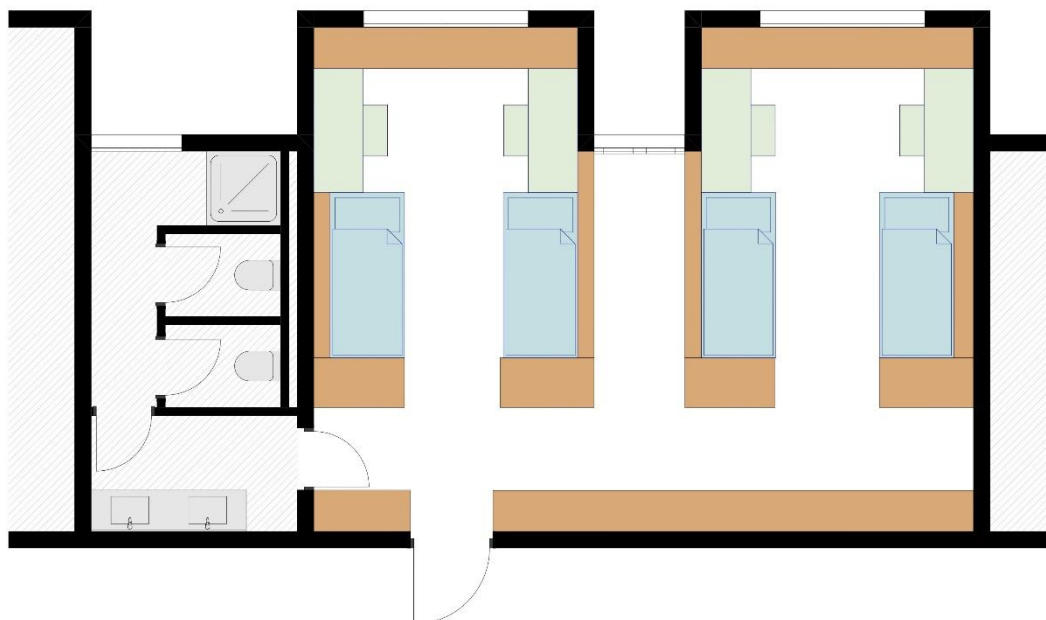
61. ábra: Kollégiumi szoba alaprajzi kísérletek I.: közös mosdóval rendelkező szobák

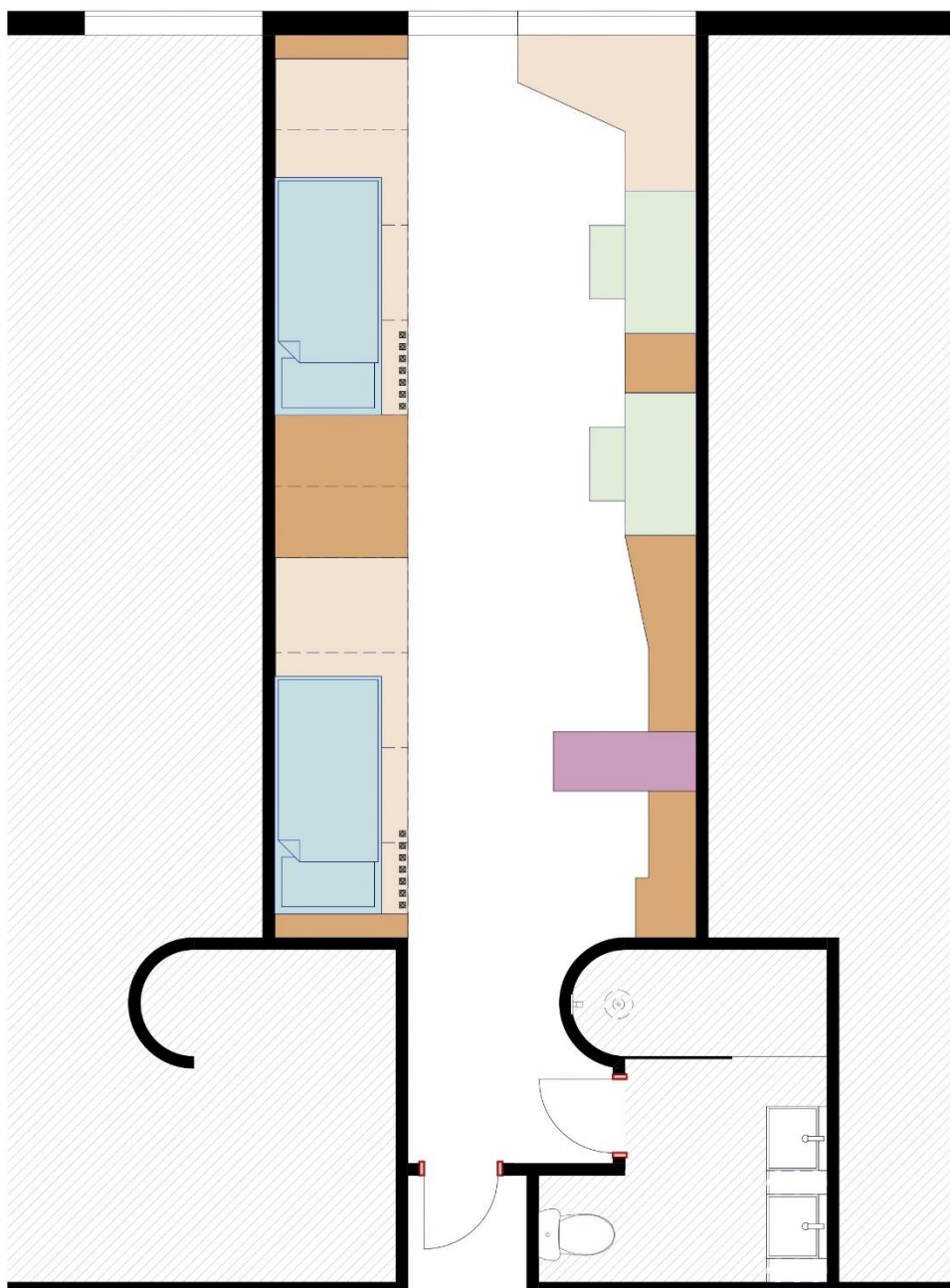
62. ábra: Kollégiumi szoba alaprajzi kísérletek II.: saját mosdóval rendelkező szobák, a kiszögellések miatt nem gazdaságos megoldás

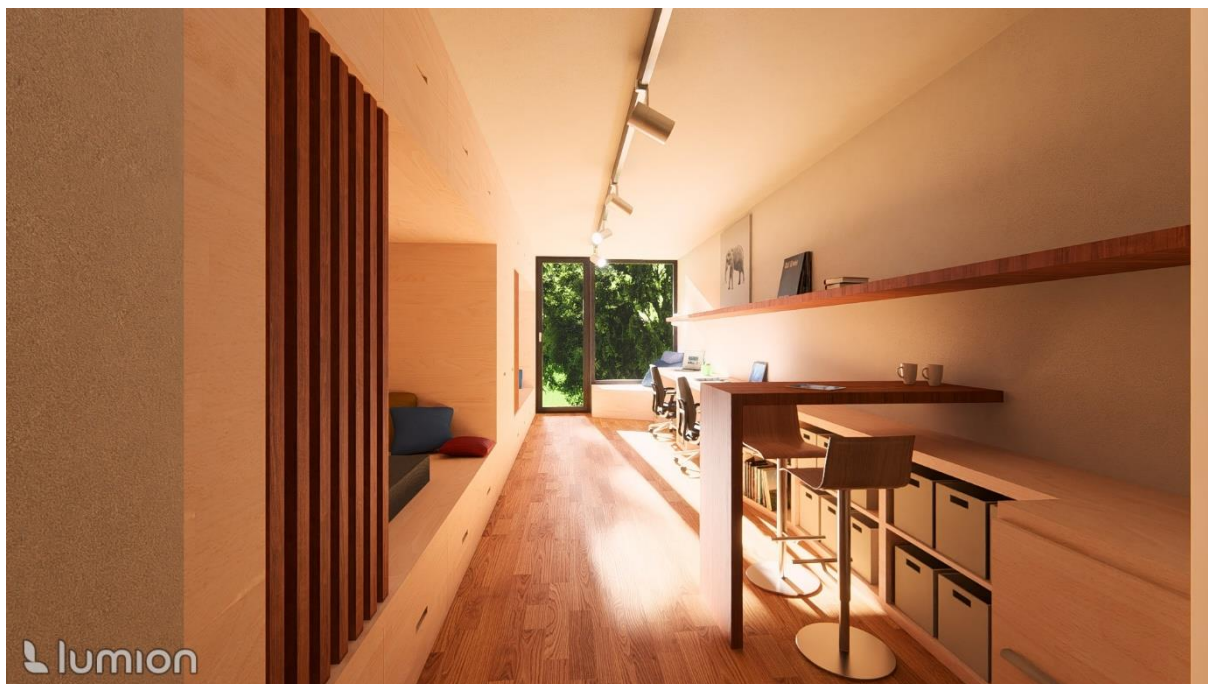
63. ábra: Kollégiumi szoba alaprajzi kísérletek III.: intenzív, tömör alaprajz, mosdó nélkül

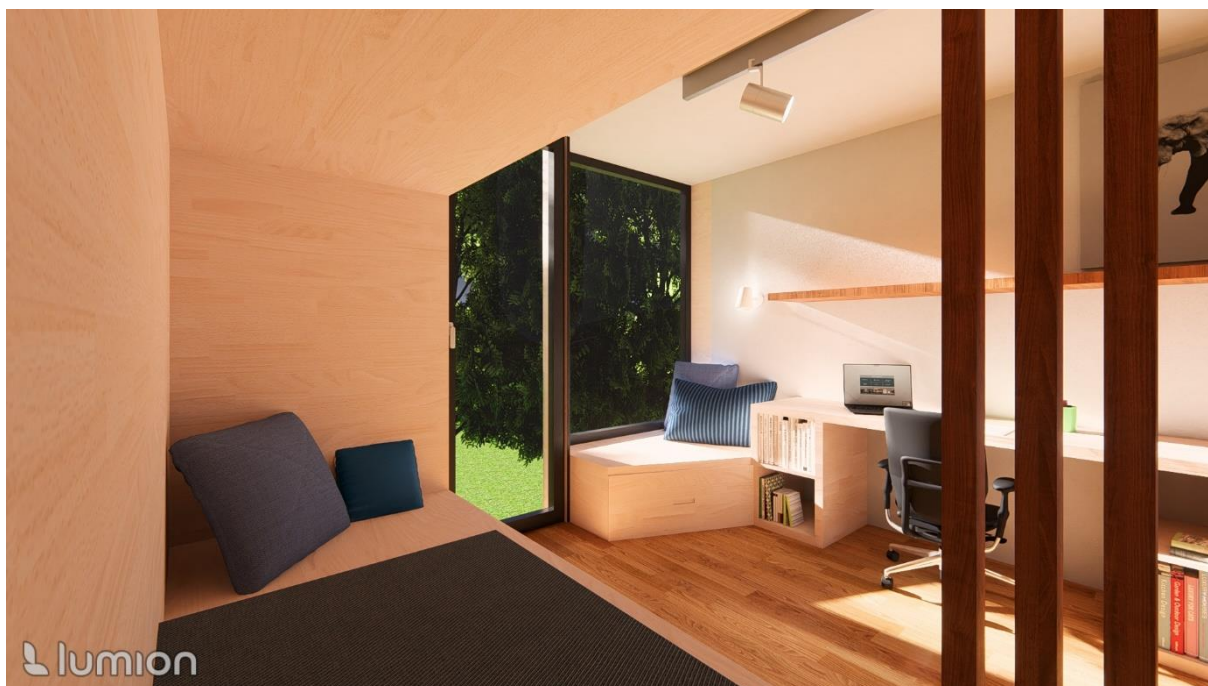
64. ábra: Kollégiumi szoba alaprajzi kísérletek IV.: tömör alaprajz, kiugrasztott tanulófülkékkel

65. ábra: Kollégiumi szoba alaprajzi kísérletek V.: ez lett a végleges kollégiumi szoba alaprajz. Ezen alaprajznál valósul meg leginkább az intimszféra védelme, megfelelő a természetes fénnel való bevilágítottság, alkalmas a szoba közösségi együttlétre kisebb baráti társaságoknak

66. ábra: Renderkép a kollégiumi szobáról

67. ábra: Renderkép a kollégiumi szobáról

ÖSSZEGZÉS

A kollégiumépítészet nagyon összetett területe az építészetnek, rendkívül sok tényezőre kell figyelmesnek lenni, hogy hosszú ideig jól működő épületet hozzunk létre. A nemzetközi előképek demonstrálták, hogy igen is ki lehet törni a megszokott formavilágunkból, a megszokott kollégiumszervezeti egységeinkből. A fentebb részletezett kollégium építészeti programja is ezt célozta meg.

A mintaprojekt tervezési folyamat kezdeti szakaszra terjedt ki, a közösségi tervezés elvét alapul véve. A funkcióséma és a kollégiumi szoba igény szintjének megadásával összeállt egy tervezési program, mely inspiratív lehet a beruházó számára, illetve kiindulási alap a tervezőnek. A dolgozat legfontosabb feladata az volt, hogy a nemzetközi példákban megismert térszervező elvek és saját tapasztalat alapján, a hely adottságainak megfelelő összefüggésrendszert hozzon létre. A feladat innen kezdve már csak egy virtuóz építészeti rendrakás.

FORRÁSJEGYZÉK

1. ábra: Egyetemi és középiskolai kollégiumokösszehasonlítása, saját feldolgozás
2. ábra: Kutatási folyamat, saját feldolgozás
3. ábra: Oxford Colleges: https://www.youtube.com/watch?v=zcScv_MVj2Y&t=1s
4. ábra: Oxford Colleges: https://www.youtube.com/watch?v=zcScv_MVj2Y&t=1s
5. ábra: Oxford Colleges: https://www.youtube.com/watch?v=zcScv_MVj2Y&t=1s
6. ábra: Oxford Colleges: https://www.youtube.com/watch?v=zcScv_MVj2Y&t=1s
7. ábra: Oxford Colleges: https://www.youtube.com/watch?v=zcScv_MVj2Y&t=1s
8. ábra: Oxford Colleges: https://www.youtube.com/watch?v=zcScv_MVj2Y&t=1s
9. ábra: Oxford Colleges: https://www.youtube.com/watch?v=zcScv_MVj2Y&t=1s
10. ábra: Oxford Colleges: https://www.youtube.com/watch?v=zcScv_MVj2Y&t=1s
11. ábra: Princeton University: <https://www.youtube.com/watch?v=LfjiENw37S0>
12. ábra: Princeton University: <https://www.youtube.com/watch?v=ccRnkLnwUZg>
13. ábra: Princeton University: <https://www.youtube.com/watch?v=ccRnkLnwUZg>
14. ábra: Princeton University: <https://www.youtube.com/watch?v=LfjiENw37S0>
15. ábra: Princeton University: <https://www.youtube.com/watch?v=ccRnkLnwUZg>
16. ábra: Princeton University: <https://www.youtube.com/watch?v=ccRnkLnwUZg>
17. ábra: Tietgenkollegiet: <http://tietgenkollegiet.dk/en/home/>

18. ábra: Tietgenkollegiet: <http://tietgenkollegiet.dk/en/home/>
19. ábra: Tietgenkollegiet: <http://tietgenkollegiet.dk/en/home/>
20. ábra: Tietgenkollegiet: <http://tietgenkollegiet.dk/en/home/>
21. ábra: Tietgenkollegiet: <http://tietgenkollegiet.dk/en/home/>
22. ábra: Basecamp: <https://www.basecampstudent.com/>
23. ábra: Basecamp: <https://www.basecampstudent.com/>
24. ábra: Basecamp: <https://www.basecampstudent.com/>
25. ábra: Basecamp: <https://www.basecampstudent.com/>
26. ábra: Basecamp: <https://www.basecampstudent.com/>
27. ábra: Student Castle: <https://www.studentcastle.co.uk/locations/cambridge-student-accommodation/gallery/>
28. ábra: Student Castle: <https://www.studentcastle.co.uk/locations/cambridge-student-accommodation/gallery/>
29. ábra Student Castle: <https://www.studentcastle.co.uk/locations/cambridge-student-accommodation/gallery/>
30. ábra: Home For Students: <https://www.home4students.at/wohnheime-ubersicht>
31. ábra: Home For Students: <https://www.home4students.at/wohnheime-ubersicht>
32. ábra: Szoba alaprajz: <https://www.americancampus.com/student-apartments/tx/prairie-view/university-college-at-prairie-view/floor-plans#/>
33. ábra: Szoba alaprajz: https://www.americancampus.com/student-apartments/tx/austin/the-castilian/floor-plans#/detail/674-suitestyle-sharedbedroom-fall2023_academicterm_8_23-5_24
34. ábra: Szoba alaprajz: <https://www.triumphmodular.com/blog/temporary-modular-student-housing/>
35. ábra: Szoba alaprajz: <https://www.angelo.edu/life-on-campus/live/residence-halls/centennial-village/floor-plan/>
36. ábra: Szoba alaprajz: <https://www.angelo.edu/life-on-campus/live/residence-halls/centennial-village/floor-plan/>
37. ábra: Szoba alaprajz: <https://www.clarksoncollege.edu/student-life/residence-life/floor-plan-layout/index>
38. ábra: Engelsberg: <https://www.stiftsschule-engelberg.ch/internat/raeume/>
39. ábra: Engelsberg: <https://www.stiftsschule-engelberg.ch/internat/raeume/>
40. ábra: Engelsberg: <https://www.stiftsschule-engelberg.ch/internat/raeume/>
41. ábra: Disentis: <https://gkd.ch/fotos-filme-toene/fotos>

42. ábra: Disentis: <https://gkd.ch/fotos-filme-toene/fotos>
43. ábra: Disentis: <https://gkd.ch/fotos-filme-toene/fotos>
44. ábra: Disentis: <https://gkd.ch/fotos-filme-toene/fotos>
45. ábra: Disentis: <https://gkd.ch/fotos-filme-toene/fotos>
46. ábra: Kollégiumi hierarchia, saját feldolgozás
47. ábra: „Kollégium” gondolatfelhő, saját feldolgozás
48. ábra: Pannonhalmi Főapátság:
https://www.sumidamagazin.com/2019/01/18/rest_insert-374/
49. ábra: A Pannonhalmi Bencés Gimnázium alappillérei, saját feldolgozás
50. ábra Diákok a folyosón, <https://www.facebook.com/QpacBencesIskola/photos>
51. ábra: Jeges Ernő freskója a Jeges-teremben:
http://archiv.magyarmuzeumok.hu/tema/1980_matyas_tudosai_szentendren
52. ábra: Diákok meglátásai, saját feldolgozás
53. ábra: Telepítési terv: Google Maps, saját feldolgozás
54. ábra: Telepítési terv: Google Maps, saját feldolgozás
55. ábra: Telepítési terv: Google Maps, saját feldolgozás
56. ábra: Telepítési terv: Google Maps, saját feldolgozás
57. ábra: Telepítési terv: Google Maps, saját feldolgozás
58. ábra: Telepítési terv: Google Maps, saját feldolgozás
59. ábra: Telepítési terv: Google Maps, saját feldolgozás
60. ábra: Funkcióséma, saját feldolgozás
61. ábra: Kollégiumi szoba alaprajzi kísérletek I., saját feldolgozás
62. ábra: Kollégiumi szoba alaprajzi kísérletek II., saját feldolgozás
63. ábra: Kollégiumi szoba alaprajzi kísérletek III., saját feldolgozás
64. ábra: Kollégiumi szoba alaprajzi kísérletek IV., saját feldolgozás
65. ábra: Kollégiumi szoba alaprajzi kísérletek V., saját feldolgozás
66. ábra: Renderkép a kollégiumi szobáról, saját feldolgozás
67. ábra: Renderkép a kollégiumi szobáról, saját feldolgozás

Dolgozat befejezve: 2023.05.04.

